

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΣΠΠΕ ΣΤΗΝ Α/ΘΜΙΑ ΚΑΙ Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

**ΣΑΚΟΒΕΛΗ Π.¹, ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ Ι.², ΜΕΣΣΑΡΗΣ Δ.³, ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.¹
και ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΥ Γ.¹**

¹ Δ/νση Α/θμιας Εκπ/σης Αχαΐας, Τμ. Περιβ. Εκπ/σης, ² Δ/νση Β/θμιας Εκπ/σης Αχαΐας, Τμ. Περιβ. Εκπ/σης Αχαΐας, ³ Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης-Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Δ. Ελλάδας
e-mail: ecoea@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η υποβολή προγραμμάτων Π.Ε μέσω τεχνικών δελτίων ήταν μια νέα διαδικασία τόσο για τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε επίπεδο οργάνωσης, συντονισμού, στήριξης των εκπαιδευτικών, όσο και για τους ίδιους τους συμμετέχοντες εκπ/κούς.

Με την παρούσα ερευνητική εργασία προσπαθήσαμε να καταγράψουμε τις απόψεις και τις στάσεις εκπ/κών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης στο Νομό Αχαΐας, οι οποίοι λειτούργησαν ως συντονιστές των σχετικών προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης κατά τα 3 έτη υλοποίησης του σχετικού ΕΠΕΑΕΚ από το Παν/μιο Αιγαίου.

Παρουσιάζονται οι απόψεις και οι στάσεις 118 συντονιστών εκπ/κών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης, ζητήματα υποβολής και υλοποίησης των Τεχνικών δελτίων, θέματα συνεργασιών, επικοινωνίας, θετικών και αρνητικών απόψεων για τη διαδικασία.

Στόχος είναι η ανάδειξη των δυνατοτήτων και αδυναμιών του συστήματος μέσα από την οπτική των συντονιστών εκπ/κών, που ήταν και οι βασικοί και τελικοί αποδέκτες της εφαρμογής του προγράμματος, ώστε να αντληθούν χρήσιμες πληροφορίες που μπορούν να λειτουργήσουν ανατροφοδοτικά σε παρόμοια και επόμενη προσπάθεια.

**SAKOVELI P.¹, PAPAIOANNOY I.², MESSARIS D.³, PAPASOTIROPOULOU K.¹, and
ANDRIOPOYLOY G.¹**

¹ Department of Environmental Education at the Administration Office of Primary Education, Achaia Prefecture, ² Department of Environmental Education at the Administration Office of Secondary Education, Achaia Prefecture, ³ National Center for Public Administration and Local Government-Training Institute-Western Greece
e-mail: ecoea@sch.gr

ABSTRACT

The submission of Environmental Education Projects through technical sheets has been a new practice for the Departments of Environmental Education at the level of organization, coordination and support of the teachers, as well as for the participant teachers.

With the current study we have tried to report the opinions and the attitudes of the teachers of Primary and Secondary Schools in Achaia Prefecture, who have had the role of leader in the relevant Environmental Education Projects during the 3 years of the implementation of the respective Operational Program for Educational and Vocational Training (EPEAEK) of the Aegean University.

The opinions and the attitudes of 118 leader-teachers in Primary and Secondary Schools are presented, while issues of cooperation, communication and positive and negative opinions about the process are reported.

Aiming to depict the potentials and the weaknesses of the system through the vision of the leader-teachers, who have been the main and final receivers of the program implementation, useful information is extracted that can be used as feedback to similar forthcoming attempts.

Λέξεις κλειδιά: κριτική αποτίμηση των Σ.Π.Π.Ε., Α/Θμια-Β/θμια Εκπ/ση Ν. Αχαΐας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ποσοστό συμμετοχής στο συγκεκριμένο ΕΠΕΑΕΚ του Παν/μίου Αιγαίου και η ποιότητα του παραγόμενου έργου είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων και συσχετίζονται μεταξύ άλλων : α) με την λειτουργία του θεσμού στο νομό, β) με την άποψη και τη στήριξη που παρείχαν οι Υπεύθυνοι Π.Ε στην διαδικασία αυτή, γ) με το επίπεδο επιμόρφωσης σε θέματα Π.Ε, που βρίσκονται οι εκπ/κοί του Νομού, δ) με την πρότερη εμπειρία των εκπ/κών σε παρόμοια ζητήματα, ε) με τη γενικότερη στάση των εκπ/κών απέναντι στους νεωτερισμούς και στις καινοτομίες, στ) με την οργάνωση και λειτουργία του Πανελλαδικού φορέα –συντονιστή του έργου (Πανμίο Αιγαίου). Ιδιαίτερα δε επισημαίνουμε το γεγονός ότι οι συντονιστές εκπ/κοί που διαχειρίστηκαν το τεχνικό δελτίο κλήθηκαν να ενεργήσουν χρησιμοποιώντας νέα εργαλεία (φόρμες) και διαδικασίες πολύ διαφορετικές από αυτές που μέχρι τώρα είχαν συνηθίσει όταν υπέβαλαν τα προγράμματα Π.Ε στα Τμήματα. Παρόλο ότι η υποβολή προγράμματος Π.Ε μέσω ΤΔ ήταν από πλευράς χρόνου επιβαρυντική για τους συντονιστές εκπ/κούς, η αίσθηση ελευθερίας που βιώνουν μέσα από τα προγράμματα Π.Ε καθώς και η οικονομική δυνατότητα σχετικά με την απόκτηση υποδομών στα σχολεία και στην μετακίνηση των μαθητών κυριάρχησαν σαν λόγοι εμπλοκής των εκπ/κών στην επιπρόσθετη αυτή διαδικασία.

Έχοντας ως δεδομένο ότι η συμμετοχή και η αποτελεσματική διαχείριση του έργου, διαφέρει από νομό σε νομό, ενώ η στήριξη από πλευράς Παν/μίου Αιγαίου είναι δεδομένη και σταθερή προς όλες τις περιοχές, για τους Υπευθύνους Π.Ε του Νομού Αχαΐας και των 2 βαθμίδων, οι οποίοι ήταν και οι αρχικοί αποδέκτες της θετικής και αρνητικής κριτικής του συστήματος, απετέλεσε σημείο ενδιαφέροντος προβληματισμού και ερευνητικής προσέγγισης η τελική άποψη των εκπ/κών για το εγχείρημα και τα αποτελέσματά του.

2. ΜΕΘΟΔΟΣ

Η παρούσα ερευνητική εργασία, όπως αναφέρθηκε, αφορά την καταγραφή, των απόψεων των συντονιστών εκπ/κών και των 2 βαθμίδων εκπαίδευσης για τα ΣΠΠΕ, τα οποία υλοποιήθηκαν στο νομό Αχαΐας κατά τα 3 έτη.

Κατασκευάστηκε ειδικό ερωτηματολόγιο αποτελούμενο από 28 ερωτήματα (27 πολλαπλών επιλογών και 1 ανοικτού τύπου), το οποίο αρχικά δόθηκε πιλοτικά σε 20 εκπαιδευτικούς και στη συνέχεια στο σύνολο των εκπ/κών συντονιστών. Η καταγραφή των απόψεων αφορούσε και τα 3 έτη (2002-2005) κατά τα οποία υλοποιήθηκαν τα ΣΠΠΕ. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν σε διάστημα 1 εβδομάδας την περίοδο μετά το Πάσχα. Επιλέξαμε να μην έχουμε αντιπροσωπευτική συμμετοχή γιατί ο συνολικός αριθμός συντονιστών εκπ/κών δεν είναι τόσο μεγάλος, αλλά και γιατί επιθυμούσαμε να καταγράψουμε το σύνολο των απόψεων.

Δόθηκαν 63 ερωτηματολόγια στους συντονιστές εκπ/κούς της Α/θμιας και 56 ερωτηματολόγια στους συντονιστές εκπ/κούς της Β/θμιας. Επεστράφησαν 62 & 56 ερωτηματολόγια αντίστοιχα. Ο αριθμός του δείγματος αφορούσε το 98,33% των εκπαιδευτικών συντονιστών που θα μπορούσαν να συμμετέχουν σε αυτή την έρευνα (2 εκπ/κοί Α/θμιας υπηρετούν πλέον σε άλλο νομό και δεν συμμετείχαν).

Η έρευνα αφορούσε 42 γυναίκες και 21 άνδρες στη Α/θμια και 28 άνδρες και 28 στην Β/θμια. Με βάση τα ερωτηματολόγια που επεστράφησαν απάντησαν 62 & 56 συντονιστές εκπ/κοί των 2 βαθμίδων αντίστοιχα οι οποίοι έχουν υλοποιήσει πρόγραμμα περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο σχολείο τους μέσω ΤΔ 1ή2 ή3 φορές. Απάντησε το 100% του δείγματος στο οποίο απευθυνθήκαμε.

Οι εκπαιδευτικοί καλούνταν να απαντήσουν σε ερωτήματα που αφορούσαν το ποιος -τι -πως και γιατί της διαδικασίας υποβολής και υλοποίησης των Τεχνικών δελτίων, θεμάτων συνεργασίας, επικοινωνίας, οικονομικών, θετικών και αρνητικών απόψεων για τη διαδικασία.

Τα ερωτήματα ήταν του τύπου «Για πιο λόγο υποβάλλατε πρόγραμμα Π.Ε μέσω ΤΔ;»-«Ποιος σας στήριξε την πρώτη φορά που υποβάλλατε πρόγραμμα Π.Ε μέσω ΤΔ;», «Η συνεργασία με την Π.Ο ήταν;» «Τι σας βοήθησε στη συμπλήρωση του ΤΔ τις επόμενες φορές;» «Ποια τα θετικά στοιχεία που αποκομίσατε από τη διαδικασία;». «Τι κρίνετε ότι πρέπει να αλλάξει στη διαδικασία για τα

επόμενα χρόνια;» κλπ και οι απαντήσεις που καλούνταν να επιλέξουν αφορούσαν κυρίως ιεράρχηση των απόψεών τους.

Η ανάλυση που ακολουθήθηκε ήταν ποσοτική, ώστε να αναδειχθούν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των 2 βαθμίδων και να σχηματισθεί μια συνολική εικόνα για τα κίνητρα, τις απόψεις και τις προτάσεις των εκπαιδευτικών.

Παρατήρηση: Σε μερικούς πίνακες πριν από το ποσοστό αναφέρεται και κεφαλαίο γράμμα (π,χ Β37%) Η συγκεκριμένη διατύπωση χαρακτηρίζει την ιεράρχηση της επιλεγμένης απάντησης (1-6 σε αντιστοιχία Α-ΣΤ με μεγαλύτερο το 1 και το Α) και το ποσοστό που επιλέχθηκε ως απάντηση η συγκεκριμένη κατηγορία

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

3.1. Προφίλ συμμετεχόντων

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος και των 2 βαθμίδων Εκπαίδευσης παρουσιάζονται στους Πίνακες 1 & 2

Πίνακας 1. Ατομικά στοιχεία ερωτώμενων (Α/θμια Εκπ/ση)

Α/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ											
ΦΥΛΟ		ΕΤΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ			ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ			ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ			ΜΕΤΑ ΠΤΥΧ
Ανδρες	Γυναίκες	0-10	11-21	22-32	Μόνιμοι	Αναπληρωτές	Ωρομίσθιοι	Δάσκαλοι	Νηπιαγωγοί	Άλλοι	ναι
21	39	24	25	12	61	1	0	53	7	2	11
33,8 %	62,9 %	38,7 %	40,3 %	19,3 %	98,3 %	1,6 %	0 %	85,48 %	11,2 %	3,2 %	17,7 %

Πίνακας 2. Ατομικά στοιχεία ερωτώμενων (Β/θμια Εκπ/ση)

Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ															
ΦΥΛΟ		ΕΤΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ			ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ			ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ							
Ανδρες	Γυναίκες	0-10	11-21	22-32	Μόνιμοι	Αναπληρωτές	Ωρομίσθιοι	Θεολόγοι	Φιλολόγοι	Μαθηματικοί	Φυσικοί...	Ξένων Γλωσσ	Αισθ. Αγωγής	Γυμναστές	Ιατροί, Μηχ. Η/Υ
28	28	13	34	8	56	0	0	1	13	3	12	4	4	2	10
50 %	50 %	23,2 %	60 %	14,2 %	100 %	-	-	1,7 %	23,2 %	5,3 %	21,4 %	7,1 %	7,1 %	3,5 %	17,8 %

Μεταπτυχιακά 7-12,5%

Το προφίλ των εκπ/κών συνοπτικά περιγράφεται ως εξής:: Στην Α/θμια μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής έχουν οι γυναίκες. Ο μεγαλύτερος αριθμός των συμμετεχόντων συντονιστών εκπ/κών έχει 11-21 χρόνια υπηρεσίας. Στη συντριπτική πλειοψηφία είναι μόνιμοι εκπ/κοί. Για την Α/θμια οι περισσότεροι είναι δάσκαλοι και στην Β/θμια φιλόλογοι και φυσικοί. όπως καταγράφεται στη διαδικασία υποβολής προγράμματος και μέσω ΤΔ ανέλαβαν ρόλο συντονιστή στην Β/θμια εκπ/κοί από πολλές διαφορετικές ειδικότητες.

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε επιλεκτικά σε ορισμένα αποτελέσματα που κατά τη γνώμη μας παρουσίασαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Θα παρουσιαστούν κατά κατηγορία τα ποσοστά των πολυπληθέστερων απαντήσεων

3.2. Συμπλήρωση-Υποβολή

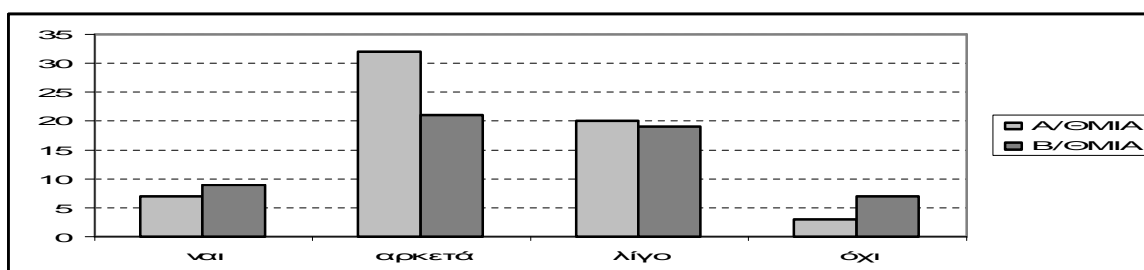
Σχετικά με την ερώτηση 2, που αφορά στην επιλογή τους να υποβάλλουν το πρόγραμμα Π.Ε και μέσω ΤΔ, οι απαντήσεις παρουσιάζονται στον Πίνακα 3, και όπως διαφαίνεται ο κυριότερος λόγος είναι η οικονομική ενίσχυση. Παρόλα αυτά σημαντικό ποσοστό εμφανίζει και η κατηγορία σχετικά με το «νέο» της διαδικασίας και με την επιθυμία των εκπ/κών να αποκτήσουν μια πιο ολοκληρωμένη άποψη για αυτού του τύπου τις διαδικασίες

Πίνακας 3. Λόγοι συμμετοχής στη διαδικασία (Αθμια-Β/θμια Εκπ/ση)

ΛΟΓΟΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Α/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ	Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ
Χρηματοδότηση	45%	54%
Νέα Διαδικασία	26%	28%
Ολοκληρωμένη Υποβολή	24%	17%
Άλλο	5%	1%

Σχετικά με την ερώτηση 3 οι απόψεις των εκπ/κών για το βαθμό δυσκολίας στην συμπλήρωση του Τ.Δ παρουσιάζονται στο σχεδιάγραμμα 1.

Σχεδιάγραμμα 1. Δυσκολία συμπλήρωσης του ΤΔ

Οι εκπ/κοί της Α/θμιας δυσκολεύτηκαν περισσότερο από τους συναδέλφους τους της Β/θμιας, Η γενικότερη εικόνα είναι ότι η συγκεκριμένη διαδικασία εμπειρείχε αρκετά μεγάλο βαθμό δυσκολίας για του εκπ/κούς (84% -51% αντίστοιχα στην απάντηση «ναι και αρκετά»).

3.3. Αρχική στήριξη

Οι επόμενοι Πίνακες 3,4 αναφέρονται σε θέματα υποστήριξης των εκπ/κών που συμμετείχαν για πρώτη φορά στη διαδικασία υλοποίησης προγράμματος Π.Ε μέσω ΤΔ. Έχουν σα στόχο να καταγράψουν την συμβολή των μέσων και προσώπων που συνέβαλαν στην στήριξη της προσπάθειας των εκπ/κών

Πίνακας 4: Μέσα αρχικής στήριξης

Μέσο	Α/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ	Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ
Διαδίκτυο	Δ30%	Δ18%
Εμπειρία	B22%-Γ22%-Δ23%	A31%
Εμπειρία άλλων	E26%	E18%
Οδηγίες Παν. Αιγ	B43%	B23%
Ενημέρωση Τμημ. Π.Ε	A70%	A43%-B25%

Από τη μελέτη του παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι οι εκπαιδευτικοί στη συντριπτική τους πλειοψηφία την αρχική στήριξη για την συμπλήρωση ΤΔ την έλαβαν από τα Τμήματα Π.Ε

Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης (70%-43% αντίστοιχα). Σαν δεύτερη επιλογή είναι οι οδηγίες του Παν/μιου Αιγαίου (43%) για την Α/θμια ενώ για την Β/θμια είναι η εμπειρία (31%). Από εδώ διαφαίνεται ότι στην Β/θμια Εκπ/ση υπάρχει μεγαλύτερη εμπειρία σε αυτού του είδους την διαδικασία, γεγονός που σχετίζεται πιθανώς με την προηγούμενη εμπλοκή περισσότερων Β/θμιων εκπ/κών σε προγράμματα μέσω ΤΔ. Το διαδικτυο αποτελεί την τέταρτη επιλογή και για τις 2 βαθμίδες (30%-18% αντίστοιχα) και χρησιμοποιήθηκε περισσότερο από τους εκπαιδευτικούς της Α/θμιας. Το γεγονός αυτό αν συνδυαστεί με το άγχος που έχουν οι εκπ/κοί σε θέματα χρήσης των νέων τεχνολογιών, στο οποίο αναφέρονται σχετικές έρευνες, μας δίνει τη δυνατότητα να σκεφθούμε ότι πιθανά η πρόσφατη σχετική επιμόρφωσή τους στις ΝΤ λειτούργησε θετικά, αλλά και εξοικείωσή τους με το Διαδίκτυο μέσα από τα προγράμματα Π.Ε αλλά και η παρεχόμενη υπηρεσία από το Παν/μιο Αιγαίου ήταν εύκολα προσβάσιμη και λειτουργική.

Πίνακας 4: Φυσικά πρόσωπα αρχικής στήριξης

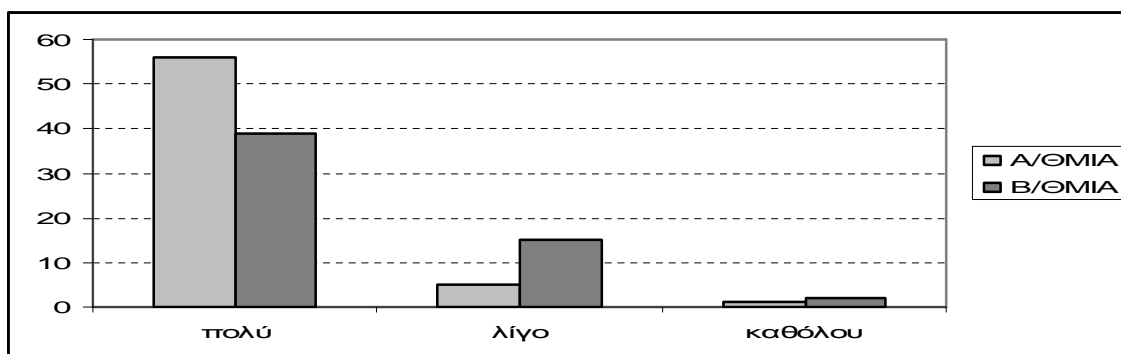
Φυσικά Πρόσωπο	Α/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ	Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ
Ο/Η Υπεύθυνος/η Π.Ε	Α86%	Α53% -Β18%
Εκπ/κός Π.Ο	Β26%	Α16%-Β14%
Δ/ντής σχολείου	Γ16%	Β7%
Συνεργάτης	Δ19%	Β11%
Κανένας	ΣΤ 16%	Α16%

Σχετικά με το πρόσωπο που στήριξε την προσπάθεια του κάθε εκπ/κού την πρώτη φορά που υπέβαλλε πρόγραμμα, σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, στον οποίο δηλώνονται το υψηλότερο ποσοστό προτίμησης της κάθε κατηγορίας, είναι προφανές ότι η μεγαλύτερη στήριξη προήλθε από τον /την Υπεύθυνο/η Π.Ε (86%-53% αντίστοιχα στις βαθμίδες). Σημαντικός διαγράφεται και ο ρόλος της Π.Ο στην στήριξη για την πρώτη υποβολή προγράμματος Π.Ε μέσω Τ.Δ Ενδιαφέρον παρουσιάζει στην Β/θμια Εκπ/ση η άποψη 9 εκπ/κών, ότι κανένας δεν τους βοήθησε για πρώτη φορά (επιλέχθηκε σαν πρώτη επιλογή με 16%) και στηρίχθηκαν εξ αρχής στις δικές τους δυνάμεις για την συμπλήρωση του ΤΔ..

3.4. Συνεργασία

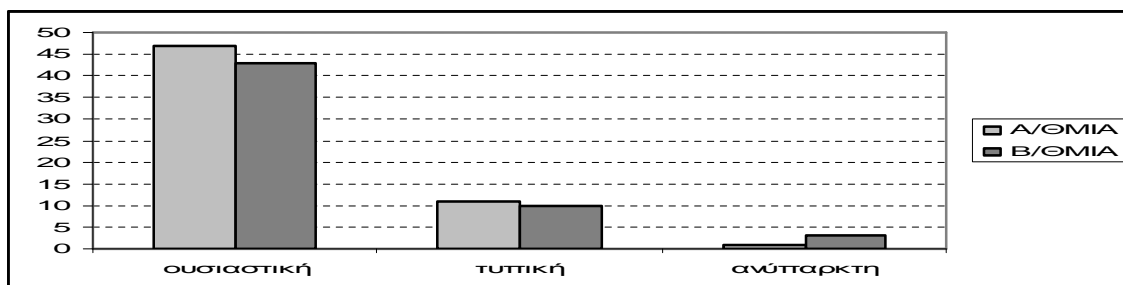
Τα ζητήματα συνεργασίας με τους Υπεύθυνους Π.Ε και την Π.Ο κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος παρουσιάζονται στα παρακάτω σχεδιαγράμματα 2, 3

Σχεδιάγραμμα 2: Συνεργασία με τους Υπεύθυνους

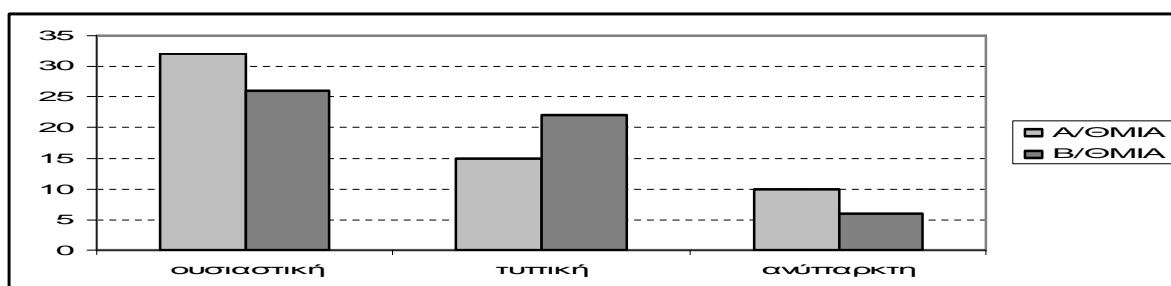
Όπως γίνεται φανερό η συνεργασία με τους υπεύθυνους ήταν καθοριστικής σημασίας σε όλες τις φάσεις υλοποίησης. Θεωρούμε πολύ σημαντική την ουσιαστική λειτουργία της Π.Ο σε τόσο μεγάλο ποσοστό. Βεβαίως όλα αυτά δεν προέκυψαν ξαφνικά μέσα από την διαδικασία του ΤΔ.

Σχεδιάγραμμα 3: Συνεργασία με την Π.Ο

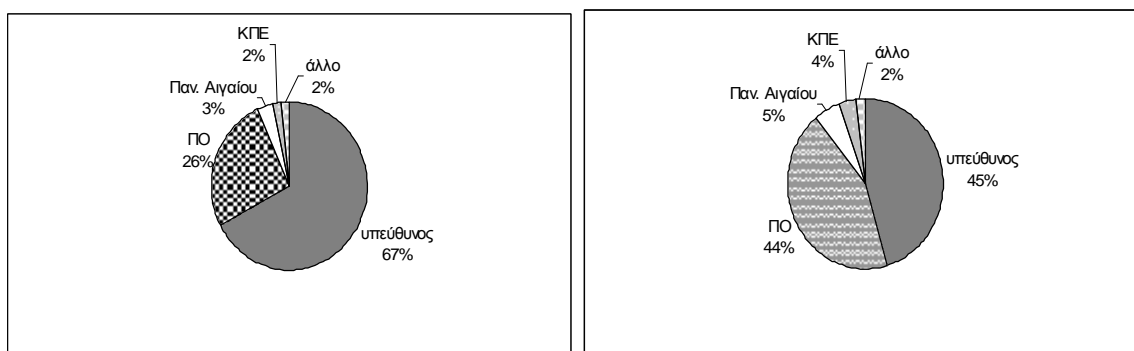
Η συνεργασία που υπάρχει με τους εκπ/κούς σε όλη τη διάρκεια των προγραμμάτων και η λειτουργία δικτύων που ενεργοποιούν οι υπεύθυνοι Π.Ε του Νομού σε όλη τη διάρκεια του χρόνου, προκειμένου οι εκπ/κοί να ανατροφοδοτηθούν, να επικοινωνήσουν και να αλληλοϋποστηριχθούν, απετέλεσε τη βάση ώστε να μπορούν εύκολα και άμεσα στη παρούσα φάση να συνεργαστούν μεταξύ τους με επιτυχία.

Σχεδιάγραμμα 4: Συνεργασία με τους Δ/ντές

Η συνεργασία με τους Δ/ντές κρίνεται ουσιαστικά σε ποσοστό (περίπου 50%) στην Αθ/μια ενώ στην Β/θμια η συνεργασία παρουσιάζει αυξημένη τιμή (περίπου 30%) στην τυπική μορφή

Σχεδιάγραμμα 5: Βασικός συνεργάτης

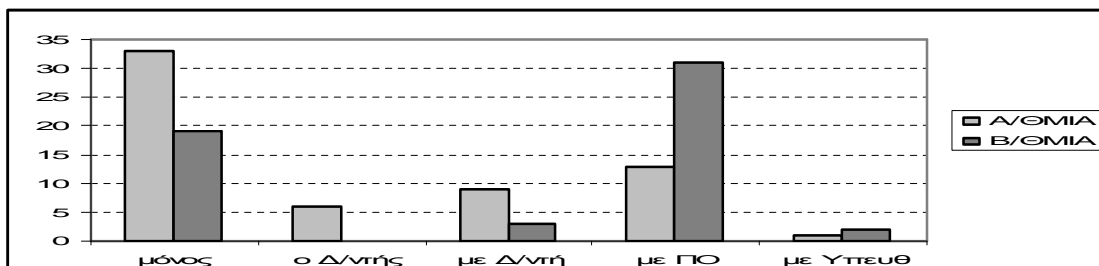
Στη σχετική ερώτηση με το πιο τελικά θεωρούν το βασικό τους συνεργάτη σε όλη αυτή την προσπάθεια και διαδικασία η συνεργασία των υπευθύνων (67%-45% αντίστοιχα στις βαθμίδες) κατέχει την πρώτη θέση. Καταγράφεται ότι οι εκπ/κοί της Α/θμιας μόνο σε ποσοστό 26% στηρίχθηκαν στη Π.Ο ενώ οι εκπ/κοί Β/θμιας κατά 44% αντίστοιχα.

Η σημαντική αυτή διαφορά οφείλεται και στο ότι για τη υλοποίηση προγράμματος Π.Ε στην Β/θμια συστήνεται εξ αρχής Παιδαγωγική ομάδα ενώ στην Α/θμια ο εκπ/κός συνήθως εργάζεται μόνος του με πολύ μικρή συμμετοχή από άλλους εκπ/κούς του σχολείου. Επομένως όσον αφορά στην Α/θμια, το γεγονός της σύστασης Π.Ο για την υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου είχε και

έναν περισσότερο ενισχυτικό ρόλο στην επικοινωνία και την καινοτομία. Ελάχιστος δηλώνεται ο ρόλος των ΚΠΕ (2%-4% αντίστοιχα στις 2 βαθμίδες)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Σχεδιαγράμματος 6 που αναφέρεται στην οικονομική διαχείριση έχουμε αρκετές διαφοροποιήσεις στις 2 βαθμίδες Εκπ/σης. Το μεγαλύτερο μέρος των συντονιστών εκπ/κών Α/θμιας (πάνω από το 50%) διαχειρίστηκαν μόνοι τους τα οικονομικά ζητήματα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό της Β/θμιας είναι κατά πολύ μικρότερο (30%). Ο ρόλος της Π.Ο φαίνεται καθοριστικός για τους εκπ/κούς της Β/θμιας (50%) με την Α/θμια να βρίσκεται στο 29%. Ο ρόλος του Δ/ντή είναι ισχυρότερος στην Α/θμια. σε ποσοστό 29% ενώ στην β/θμια ελάχιστα ενεπλάκησαν οι δ/ντές στα οικονομικά ζητήματα.

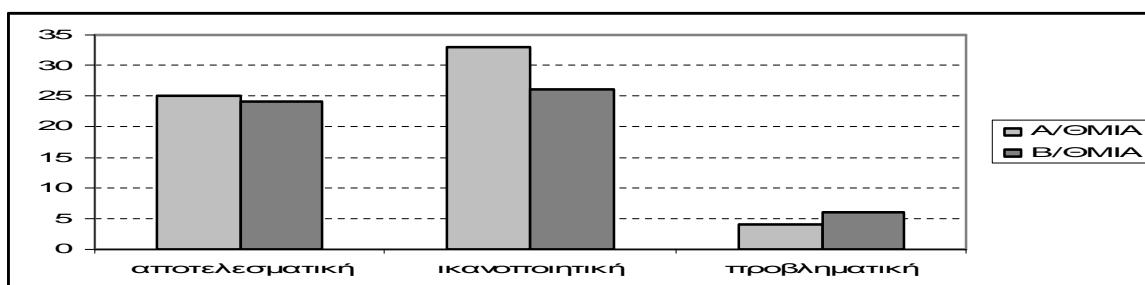
Σχεδιάγραμμα 6: Οικονομική διαχείριση

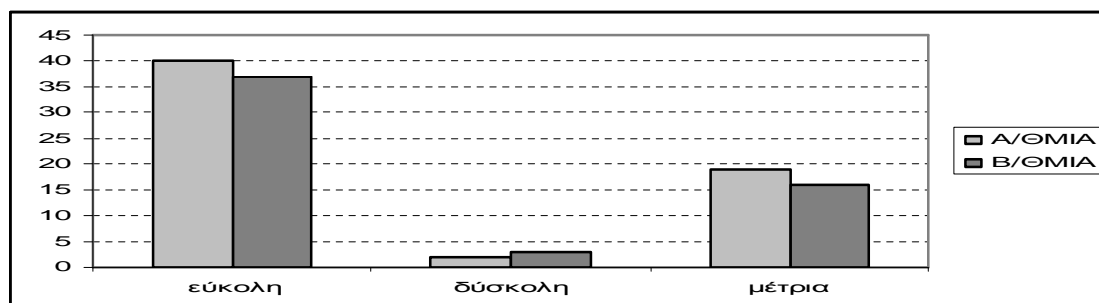
Μικρή ήταν και η συμμετοχή των υπευθύνων Π.Ε στην συγκεκριμένη ενέργεια και αφορούσε κυρίως συμβουλές διαχείρισης, όταν αυτές τις ζητούσαν οι εκπ/κοί. Από την παραπάνω καταγραφή συμπεραίνουμε ότι οι εκπ/κοί ανέλαβαν σε μεγάλο ποσοστό τις ευθύνες τους για την οικονομική διαχείριση όπως όριζε το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Και αν συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι με την οικονομική υπηρεσία του Παν/μίου Αιγαίου δεν υπήρξαν προβλήματα, εκτιμούμε ότι οι συντονιστές εκπ/κοί στο νομό Αχαΐας διαχειρίστηκαν καλά το οικονομικό του προγράμματος.

Στα σχεδιαγράμματα 6,7 απεικονίζεται η άποψη των εκπ/κών για θέματα σχετικά με την συνεργασία και επικοινωνία με το Παν/μιο Αιγαίου και την προσβασιμότητα στις υπηρεσίες του. Η συνεργασία από το μεγαλύτερο ποσοστό κρίνεται αποτελεσματική και ικανοποιητική, η δε πρόσβαση στις υπηρεσίες του(τηλ, fax,email,ιστοσελίδα, κλπ) εύκολη σε ποσοστό περίπου 80%

Σχεδιάγραμμα 6: Επικοινωνία με Παν/μιο Αιγαίου

Σχεδιάγραμμα 7: Πρόσβαση στις υπηρεσίες του Παν/μιο Αιγαίου

3.5 Απολογισμός

Στους Πίνακες 5,6 που ακολουθούν παρουσιάζονται τα θετικά στοιχεία που θεωρούν ότι αποκόμισαν οι εκπ/κοί από την υποβολή και την υλοποίηση προγράμματος Π.Ε μέσω ΤΔ

Πίνακας 5: Θετικά σημεία υποβολής ΤΔ

Θετικά υποβολής	Α/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ	Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ
Τεχνογνωσία	Α 26%	Γ 23% Δ23%
Κατανόηση σχεδιασμού	Β 28%	Δ22%
Οργάνωση σχεδιασμού	Α42%	Α 41%
Αποσαφήνιση εννοιών	Γ 18% Ε18%	
Αυτοπεποίθηση	Ε 29%	Ε 25%

Μια παρατήρηση που έχει σημασία είναι ότι οι εκπ/κοί θεωρούν ότι είχαν την ευκαιρία (πρώτη επιλογή 42%-41% αντίστοιχα) μέσα από την διαδικασία υποβολής να οργανώσουν και να σχεδιάσουν καλύτερα το πρόγραμμά τους και να αποκτήσουν τεχνογνωσία. Παρόλα αυτά στη συνέχεια εμφανίζουν δυσaréσκαια ως προς το γραφειοκρατικό μέρος του έργου.

Πίνακας 6: Θετικά σημεία υλοποίησης μέσω ΤΔ

Θετικά υλοποίησης	Α/ΘΜΙΑ	Β/ΘΜΙΑ
Χρήματα για τους εκπ/κούς	Ε 39%	Ε 35%
Εξοπλισμός	Α 51%	Β 39%
Χρήματα μετακινήσεων	Β 48%	Α 46%
Διεύρυνση συνεργασιών	Γ 44%	Γ42%
Χρήση Ν.Τ.	Δ 38%	Δ 42%

Οι εκπ/κοί της Α/θμιας εκτιμούν ότι στα θετικά της υλοποίησης είναι η απόκτηση εξοπλισμού στα σχολεία (51% ως πρώτη προτίμηση) και στη συνέχεια τα χρήματα για τις μετακινήσεις που εξασφαλίστηκαν μέσω του Τ.Δ. Η εξοικονόμηση χρημάτων για τους ίδιους δεν αποτελεί παρά το τελευταίο συνεκτιμώμενο στοιχείο (39% ως πέμπτη προτίμηση).

3.6 Προτάσεις

Σχετικά με την τελευταία ερώτηση (ανοικτού τύπου) που αφορά την καταγραφή απόψεων των εκπ/κών σχετικά με το ποιες αλλαγές προτείνουν να γίνουν στη διαδικασία για επόμενη φάση υποβολής, οι προτάσεις καταγράφονται ως εξής:

Πίνακας 7: Απόψεις σχετικά με την βελτίωση παραμέτρων

Α/ΘΜΙΑ -ΑΠΟΨΕΙΣ	ΤΙΜΕΣ	Β/ΘΜΙΑ -ΑΠΟΨΕΙΣ	ΤΙΜΕΣ
Γραφειοκρατία	37%	Γραφειοκρατία	45%
Χρόνος έγκρισης προγραμμάτων	8%	Χρόνος υλοποίησης	10%
Έγκαιρη αποστολή προκαταβολής	3,2%	Έγκαιρη προκαταβολή	8%
Απλοποίηση οικονομικών	16,1%	Απλοποίηση οικονομικών	13%
Αύξηση αμοιβών Π.Ο	3,2%	Περικοπές	2%
		Αύξηση αμοιβών	6%
		Άγχος πληρωμών	3%
		Όχι ηλεκτρονική υποβολή Τ.Δ.	2%
		Βελτίωση ιστοσελίδας Αιγαίου	3%
		Αξιολόγηση από το Παν/μιο Αιγαίου	8%

Οι παρατηρήσεις αφορούν κυρίως ζητήματα γραφειοκρατικά (37%-45%) και στη συνέχεια οικονομικά ζητήματα (16,1%-13%) αντίστοιχα στις βαθμίδες)

4.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συγκεκριμένη εργασία δεν στόχευε στη γενίκευση συμπερασμάτων. Αποσκοπούσε κυρίως να δώσει την δυνατότητα στους συμμετέχοντες εκπ/κούς να διατυπώσουν την άποψή τους για μια 3/ετή διαδικασία, στο μεγαλύτερο ποσοστό της καινούργια και δύσκολη για αυτούς, και να καταγράψει αρχικά τις απόψεις τους για την όλη προσπάθεια. Μέσα από τη συγκεκριμένη ερευνητική προσέγγιση προσπαθήσαμε να δώσουμε ένα βήμα έκφρασης στις απόψεις των εκπ/κών που και τα 3 αυτά χρόνια μας διατυπώνονταν προφορικά στις συναντήσεις των δικτύων τους. Έχοντας σαν δεδομένο ότι ο Νομός Αχαΐας είχε μεγάλη συμμετοχή στα ΣΠΠΕ (υποβλήθηκαν ως ΣΠΠΕ 120 προγράμματα στην τελευταία 3/ετία) και έλαβε υψηλή βαθμολογία στην αξιολόγηση των προγραμμάτων του, είχε άμεση την ανάγκη εξαγωγής συμπερασμάτων σε τοπικό επίπεδο.

Γνωρίζοντας τις προσπάθειες όλων όσων συμμετείχαν για υψηλή απόδοση έργου, θεωρούμε ότι στις απαντήσεις τελικά καταγράφηκε το κλίμα συνεργασίας, η δυνατότητα η επιθυμία για ανάληψη πρωτοβουλιών, η αποτελεσματικότητα της οργάνωσης του Παν/μιου Αιγαίου και ότι τελικά μέσα από αυτή τη διαδικασία δεν εξασφαλίστηκαν μόνο χρήματα αλλά αναπτύχθηκαν συνεργασίες, παρήχθη τεχνογνωσία και οργανωσιακή κουλτούρα η οποία εκτιμούμε ότι θα αποφέρει και μελλοντικά οφέλη.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ:

Π.Ε :Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Τ.Δ: Τεχνικό Δελτίο

ΝΤ: Νέες Τεχνολογίες

Π.Ο: Παιδαγωγική Ομάδα

ΚΠΕ: Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Α-Β-Γ-Δ-Ε-ΣΤ: απαντήσεις σε ερωτήματα πολλαπλών επιλογών ιεραρχικά από 1-6 με 1 το μεγαλύτερο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δασκολιά Μαρία, Θεωρία και πράξη στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση-οι προσωπικές θεωρίες των εκπαιδευτικών,Μεταίχμιο (2004)
2. Ματσαγγούρας, ΗΘεωρία και πράξη της διδασκαλίας. Η προσωπική θεωρία ως πλαίσιο Στοχαστικο-Κριτικής Ανάλυσης,ΑθήναGutenberg.(1999)
3. Κρίβας Σπ.: *Οικολογικοποίηση των σχολικών εγχειριδίων και της σχολικής πρακτικής* Αχαϊκές Εκδ.,1996
4. Κρίβας Σπ & άλλοι.: «*Η Περιβαλλοντική Αγωγή στο Δημοτικό Σχολείο*», Παν/κές παραδόσεις, ΠΤΔΕ Παν/μίου Πατρών 1996
5. Λυμπεράτος Γ. Σακοβέλη Π. Σταματελάτου Κ. «*Προστασία περιβάλλοντος μέσω της Διαχείρισης αποβλήτων*», εγχειρίδιο εκπ/κών. Παν/μιο Πατρών – ΥΠΕΠΘ/ΕΠΕΑΕΚ (2000)
6. Μεσσάρης Διονύσης: «*Κέντρα περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Εξέλιξη-Κριτική αποτίμηση*» Ερευνητική μεταπτυχιακή εργασία. Διατμηματικό Περιβάλλοντος Παν/μιο Πατρών (2000)
7. Παπαδημητρίου, Β.: «*Περιβαλλοντική εκπαίδευση και σχολείο*»τυπωθήτω, 1998
8. Παπούλια-Τζελέπη, Π.: «*Στοχαστικοκριτική διδασκαλία: θεωρία και πράξη*» Παν/κές εκδόσεις, ΠΤΔΕ Παν/μίου Πατρών 1996
9. Σακοβέλη Πηνελόπη*-Παπασωτηροπούλου Κωνσταντίνα: Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΧΑΪΑ: “Χτίζοντας γέφυρες ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη», πρακτικά Συνεδρίου HELECO 05
10. Τσαμπούκου-Σκαναβή Κ: «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ, μια σχέση σε αδιάκοπη εξέλιξη» (Αθήνα 2004)
11. ΥΠΕΠΘ: Εγχειρίδιο για την Π.Ε, Αθήνα 1992
12. ΥΠΕΠΘ-ΓΓΝΓ-ΥΠΕΧΩΔΕ:Οικολογία-κοινωνία-Εκπαίδευση, πρακ.Συμποσίου

13. Φλογαίτη, Ε.: «*Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*», εκδ. Ελ.Γραμ,2001
14. Χρυσοφίδης, Κ.: «*Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία*», Gutenberg 1994
15. (Α. Γεωργόπουλος, *Περιβαλλοντική Ηθική*. Gutenberg 2002)
16. Proceedings of the Thessaloniki International Conference: Environment and Society: Educational and Public Awareness for Sustainability, 1997
17. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου «*Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο πλαίσιο εκπαίδευσης του 21^{ου} αιώνα*». Προοπτικές και δυνατότητες ,Λάρισα 2000